

Asia: VM003:00/2017 VM/155/03.01.00/2018

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi digitaalisten palvelujen tarjoamisesta sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 5 §, 6 § ja 7 §:n 1 momentin kumoamisesta

1. Yleiset kommentit lakiehdotuksesta

VANE lausuu hallituksen esityksestä ensisijassa YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen näkökulmasta. VANE pitää esitettyjä lähtökohtia kannatettavina. VANEn mielestä YK:n vammaissopimus on huomioitu esityksessä kiitettävästi ja oman lainsäädännön tarpeellisuus on perusteltu huolella. Esityksellä implementoidaan muun muassa YK:n vammaissopimuksen artikloja 5 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, artikla 9 Esteettömyys ja saavutettavuus ja 13 Oikeussuojan saavutettavuus. VANE pitää soveltamisalan kansallista laajennusta pankki- ja vakuutuspalveluihin erittäin kannatettavina, samoin sähköisen tunnistautumisen sisällymistä esitykseen.

2. Kommentit lakiehdotuksen pykäliin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin

1 luku: Yleiset säännökset

VANE pitää lain tarkoitusta YK:n vammaissopimuksen implementointia edistävänä. 2 pykälän määritelmien osalta VANE ehdottaa täsmennystä kohdan 4 yksityiskohtaisiin perusteluihin. ”...kaikki käyttäjäryhmätvoivatkäyttäneitä ilman lisälaitteita tai avustavien laitteiden kanssa...”. Useimmiten kyse ei ole kuitenkaan avustavista laitteista, vaan pikemminkin ohjelmista, joten parempi muotoilu olisi ”...avustavien ohjelmien tai laitteiden kanssa...”. Soveltamisalan osalta, pykälä 3, VANE pitää vammaisten ihmisten kannalta tärkeänä, että esityksessä on noudatettu direktiivin kannustetta laajentaa soveltamisalaa. VANE pitää kuitenkin valitettavana, että työpaikkojen intra- ja ekstranet-palvelut jäävät soveltamisalan ulkopuolelle lukuun ottamatta hallintopalveluja. Tämä voi aiheuttaa kohtuullisista mukautuksista huolimatta tosiasiallisesti esteen vammaisten ihmisten työllistymiselle ja itsenäiselle työssä selviämiselle. Koulutuksen ja varhaiskasvatuksen rajaaminen soveltamisalan ulkopuolelle on sekin valitettavaa. Vaikka kyse on rajatuista ryhmistä, voi näissä rajatuissakin ryhmässä olla mukana vammaisia lapsia ja oppilaita. YK:n vammaissopimuksen 24 artikla edellyttää osallistavaa koulutusjärjestelmää kaikilla tasoilla. VANE pitää kannatettavana, että aikasidonnaisen materiaalin osalta on tallennettava materiaali otettu soveltamisalan piiriin.

Karttapalvelujen osalta voisi yksityiskohtaisissa perusteluissa edellyttää erityisen merkittävien palvelujen kohdalla niin sanottua sanakarttaa, jossa esim. lähimmältä joukkoliikennepysäkillä sanallisesti kuvataan lähestyminen palvelun osoitteeseen

2 luku: Viranomaisten digitaalisten palvelujen järjestäminen yleisölle

VANE pitää luvun 2 esityksiä kannatettavina, erityisesti luvun veloitteita viranomaisille testata palvelun käytettävyyttä. On myös tärkeää, että sähköisen palvelun rinnalla tarjotaan vaihtoehtoisia palvelumahdollisuuksia ja turvataan niiden ihmisten asiointi, joilla ei ole mahdollisuutta sähköiseen asiointiin.

3 luku: Digitaalisten palvelujen saavutettavuus

Pykälässä 7 on avattu hyvin havaittavuutta, ymmärettävyyttä, hallittavuutta ja toimintavarmuutta. Pykälän 8 kohtuuton rasite; VANE pitää kannatettavana, ettei kohtuuttomuus koske uutta palvelua, eikä kohtuuttomaan rasitteeseen voi vedota jälkikäteen, vaan kohtuuttomuus tulee arvioida etukäteen. 9 pykälän osalta VANE pitää niin ikään tärkeänä, että myös palautteen antomahdollisuuden tulee olla saavutettava.

4 luku: Saavutettavuusvaatimusten valvonta ja oikeussuoja

VANE pitää pykälän 14 uhkasakkomahdollisuutta kannatettavana. Vastaava säännös toiminut yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan kohdalla.

5 luku: Erinäiset säännökset

VANElla ei ole kommentteja lukuun 5.

3. Kommentit vaikutusten arviointiin

Vaikka esityksen taloudelliset vaikutukset ovatkin osalle toimijoista merkittäviä, ovat ne pääosin kuitenkin kertaluonteisia ja liittyvät toimintaan, joka tulee joka tapauksessa uusittavaksi aika ajoin. Saavutettavuus on edellytys sähköisten palvelujen käytön lisäämiselle ja sillä saavutetaan myös kokonaisvaltaisia säästöjä. Esimerkiksi esityksessä mainittujen vammaisten henkilökohtaisten avustajien kustannusten säästöjen lisäksi säästöjä saavutetaan myös kuljetuspalveluissa, kun asiointi ei edellytä paikan päällä käyntiä. Myös mahdollisuus toimia itsenäisesti on monelle vammaiselle ihmiselle itseisarvo ja tukee YK:n vammaissopimuksen artiklan 19 veloitteita, jossa todetaan mm.: ”...koko väestölle tarkoitettujen yhteisön palvelut ja järjestelyt ovat vammaisten henkilöiden saatavissa yhdenvertaisesti muiden kanssa ja vastaavat heidän tarpeitaan.” EU:ssa on valmisteilla myös esteettömyysdirektiivi. Sen mahdollinen täytäntöönpano voi aiheuttaa joillekin toimijoille päällekkäisiä kustannuksia kertaluonteisten kustannusten sijaan.

4. Muut kommentit

VANE pitää tärkeänä, että myös jatkossa lain täytäntöönpanossa osallistetaan vammaiset ihmiset täysimääräisesti YK:n vammaissopimuksen artiklan 4(3) mukaisesti.

Heikkonen Merja
Sosiaali- ja terveysministeriö - Vammaisten henkilöiden oikeuksien
neuvottelukunta VANE